

ostendit, nisi quod Diabolum ipsum impietate vincit. Diabolus enim crucem execratur, quia timet, et timendo honorat; Calvinus execratur, quia despiciat, atque irridet. Ibi etiam §. 13. dicit, primis quingentis annis nullas fuisse imagines in templis Christianorum, quod est insigne mendacium, etiam ipso Calvino teste; nam in praefat. Instit. dicit, Epiphanium in epist. ad Joannem Hierosolymitanum scribere, se in templo vidisse imaginem Christi, aut nescio cuius Sancti pendere: Et praeterea Lactantius in carmine ad crucifixum, Basilus in oratione in Barlaam, circa finem; Nyssenus oratione in Theodorum, non procul ab initio; Paulinus Natali X. S. Felicis; Prudentius de S. Cassiano; Evodius lib. II de miraculis S. Stephani; Athanasius, sive quicumque est auctor quaestionum ad Antiochum q. 46. docent, suo tempore imagines Sanctorum fuisse in templis: istos autem omnes vixisse ante mille et centum annos, notissimum est. Adde quod Nicephorus lib. XIV. cap. 2. dicit, imaginem B. Mariae a S. Luca depictam, positam fuisse in templo, quod Pulcheria soror Theodosii Constantinopoli extruxit in honorem B. Virginis.

XIX. Lampetiani docuerunt, Monasteria debere esse libera, id est, sine votis perpetuis; ita refert Damascenus lib. de centum haeres. circa finem. Idem hoc tempore Lutherus, qui in lib. de votis monasticis dicit, non posse voveri pie in Monasteriis, nisi hac forma: Voveo castitatem, paupertatem, et obedientiam usque ad mortem, libere, id est, ut mutare possim, quando volo.

XX. Quorundam, qui negabant, Eucharistiam vere esse carnem Christi, et tantum esse volebant figuram, seu imaginem corporis Christi; ita refertur in VII Synodo act. 6. tom. 3. Et longe antea ex Ignatio idem refert Theodoretus in Dialogo, qui dicitur in-patibilis. Hanc haeresim docent hoc tempore Zwinglius in lib. de verbis Coenae Domini, et Calvinus lib. IV Instit. cap. 17. §. 42.

Habemus hactenus viginti Haeresiarum haereses, quae damnatae sunt ab Ecclesia, quae fuit primis 700 annis, quas haereses cum nos pro haeresibus, adversarii nostri pro articulis fidei habeant, sequitur nostram doctrinam, conspirare cum doctrina antiquae Ecclesiae, Adversariorum autem cum haeresibus antiquis.

CAPUT X.

Nota septima.

Septima Nota est unio membrorum inter se et cum capite; nam Ecclesiam esse unum corpus, unam sponsam, unum ovile, passim Scripturae docent, ad Rom. XII. Cantic. VI. Joan. X. et in Symbolo Constantinopolitano, dicimus unam Ecclesiam. Praecipua autem unitas corporis consistit in conjunctione membrorum cum capite et inter se. De utraque unione dicendum est, et primum de prima: Sed quoniam de capite Ecclesiae, qui est Romanus Pontifex, alibi disseruimus, hic solum, aliquot in medium allatis testimoniis Patrum, ostendemus, apud veteres semper fuisse habitam pro nota verae Ecclesiae conjunctionem cum Romano Pontifice.

Irenaeus lib. III. cap. 3. aperte dicit, ad Romanam Ecclesiam, propter potentiorum principalem, necesse esse omnem convenire Ecclesiam, id est, eos, qui undique sunt fideles. Cyprianus lib. I. epist. 3. : « Post ista, inquit, adhuc insuper Pseudoepiscopo sibi ab haereticis constituto, navigare audent, et ad Petri Cathedram atque Ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est, a schismaticis et profanis litteras ferre, nec cogitare eos esse Romanos, ad quos perfidia habere non possit accessum. » Et lib. IV. epistol. 8. de Cathedra Romani Pontificis loquens: « Scimus, inquit, hortatos nos esse, ut Ecclesiae Catholicae matricem et radicem agnoscerent et tenerent. » Ambrosius in oratione de obitu Satyri: « Rogavit, inquit, si cum Episcopis Catholicis, id est, si cum Ecclesia Romana consentiret. »

Hieronymus in epist. ad Damasum de hypostasis nomine: « Hic, inquit, in tres partes scissa Ecclesia, me ad se rapere festinat. Ego interim clamito: Si qui Cathedrae Petri jungitur, meus est. Meletius, Vitalis, atque Paulinus tibi haerere se dicunt. Possem credere, si hoc unus assereret; nunc aut duo mentiuntur, aut omnes. » Et in epist. superiori: « Ego, inquit, Beatitudinis tuae, id est, Cathedrae Petri communione consocior: Super illam petram aedificatam Eccle-

siam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est; Si quis in Arca Noe non fuerit, peribit regnante diluvio. Non novi Vitalam, Meletium respuo, ignoro Paulinum. Quicumque tecum non colligit, spargit, id est, qui Christi non est, Antichristi est. » Et in epitaphio Marcella scribit, S. Athanasium et ejus successorem Petrum, Alexandrinos Episcopos, persecutionem Arianae haereseos declinantes, tamquam ad tissimum suae communionis portum, Romam confugisse.

Oplatus lib. II contra Parmen. a principio per aliquas paginas, docet, verae Ecclesiae dotem primam et praecipuam esse Cathedram Petri, quae Romae est, et inde probat, Donatistas non pertinere ad Ecclesiam veram, quia non essent conjuncti cum Siricio, qui tunc sedebat in Cathedra Petri.

Augustinus in epist. 162. loquens de Ceciliano Episcopo: « Qui, inquit, posset non curare conspirantem multitudinem inimicorum, cum se videret Romanae Ecclesiae, in qua semper Apostolica Cathedra viguit principatus, per communicatorias litteras esse conjunctum? » Et in Psal. cont. partem Donati: « Venite fratres, si vultis, ut inserami in vite. Dolor est, cum vos videamus praecisos ita jacere: Numerate Sacerdotes, vel ab ipsa Petri sede, in ordine illo Patrum quis, cui successerit, videte: Ipsa est petra, quam non vincunt superbae inferorum portae. » Leo epist. 87. ad Episcopos Viennensis provinciae: « Praedicationis, inquit, Evangelii Sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, ut in beatissimo Petro Apostolorum omnium summo, principaliter collocaret, ut ab ipso quodam capite dona sua, velut in corpus omne diffunderet, ut exortem se mysterii intelligeret esse divini, qui ausus fuisset a Petri soliditate recedere. »

His adde experientiam; Videmus enim omnes illas Ecclesias, quae ab isto capite se diviserunt, tanquam ramos praecisos a radice, continuo aruisse. Certe Ecclesiae Asiae et Africanae, quae quondam ita florebant, ut numerosissima Concilia celebrarent, et semper haberent multos homines, vel doctrina, vel sanctitate, vel utroque Dei munere clarissimos, ab eo tempore, quo a Romana Ecclesia schisma fecerunt, nulla Concilia celebrarunt, nullos habuerunt homines

fama sanctitatis aut doctrinae toti orbi notos, et nunc in summa ignorantia versantur.

Veniamus nunc ad consensionem membrorum inter se. Certum est, Concordiam esse signum Regni Dei, quod stare debet in aeternum: Discordiam autem, Regni Diaboli, quod tandem ruere debet. Unde Matth. XII: *Omne Regnum in seipsum divisum, desolabitur.* Et I. Corint. XIV: *Non est dissensionis Deus, sed pacis* (1). Et B. Augustinus lib. XVIII de Civit. Dei, cap. 32. dicit, Diabolum cupivisse per haereticos efficere, ut in Ecclesia Christi essent liberae dissensiones, quomodo erant in Academicis Philosophorum: ut scilicet ille per multas divisiones tandem intereant, et ab invicem consumuntur, ita fieret in Ecclesia.

Jam ex hac nota clarissimum est, nostram Ecclesiam solam esse veram Dei Ecclesiam: Si quidem in nostra Ecclesia in primis omnes Scriptores sacri mirifice inter se consentiunt, licet fuerint homines diversi, et in locis, temporibus, ac linguis diversi scripserint, quod pro re plane divina B. August. observat lib. XVIII Civ. Dei, cap. 41. Deinde omnia legitimorum Conciliorum et Pontificum decreta etiam in omnibus dogmatibus inter se conveniunt, licet edita sint a diversis hominibus, diversis locis, temporibus, occasionibus, et contra diversissimas, imo saepe contrarias haereses. Quod est apertum signum unius et ejusdem Spiritus sancti, hanc Ecclesiam gubernantis. Hoc autem esse verum, ostendit diligentia haereticorum, qui licet omnia diligenter evolverint, tamen non invenerunt quidquam ullius momenti, quod reprehendere possent; ut in disputatione de Conciliis ostendimus.

Denique, nunc omnes Catholici, toto orbe dispersi de omnibus dogmatibus fidei sentiunt idem: Nec possunt aliter sentire, cum omnes subijciant sensum suum sensui unius et ejusdem summi Pastoris ex Cathedra Petri cum consilio aliorum pastorum Ecclesiam dirigentis.

Quod autem nulla unquam fuerit secta Gentilium, vel Haereticorum, in qua talis consensus esset; facile potest ostendi. Ac primum de Paganorum sectis, docet Augustinus serm. 11. de verbis Domini, ad eandem religionem apud eos Junonem et Herculem, aliosque Deos inter se dissidentes, et

(1) Matth. XII, 25; I. Cor. XIV, 33.

etiam belligerantes pertinuisse. De Philosophis notum est omnibus adeo, ut Basilii orat. 4. de opere sex dierum dicat, non esse opus, ut nos pugnemus contra Philosophos, cum illi mutuis dissentionibus sufficiant ad suam ipsorum doctrinam evertendam: De quo etiam vide Theodoretum lib. de fide, et Augustinum lib. XVIII de Civ. Dei, cap. 41.

Eundem fuisse morem omnium hæreticorum, certissimum est; Nam Irenæus lib. I, cap. 21. et sequentibus docet, hæresim Simonis primi hæresiarchæ mox divisam, et inde natas esse sectas Menandrianorum, Basilidianorum, Saturninianorum etc. Item lib. I, cap. 3. scribit de Valentinianis, quod cum essent plurimi, vix duo aut tres inter se conveniebant in omnibus dogmatibus. De Donatistis scribit Augustinus lib. I de Baptismo, cap. 6. hæresim Donatistarum in multa minutissima frustra concisam fuisse suo tempore.

Marcionistas mox divisos fuisse, et inde natos Lucianistas, Appellianos, et Severianos docet Epiphanius lib. I, tom. III contra hæreses. Montanistas divisos esse in Pepuzianos, Artotyritas, Phrygastas etc. scribit Epiphanius lib. II, tom. I. Manichæos quoque in sectas divisos testatur Augustinus lib. de hæres. cap. 46. Messalianos autem divisos in Martyrianos, Sathanianos, Eustasistas, docet Epiphanius hæres. 80. Theodoretus lib. IV de heretic. fabul. Ariani mox divisi sunt in Acacianos, Macedonianos, Eunomianos, ut patet ex Rufino lib. X hist. cap. 23. Idem etiam Ariani singulis fere annis fidem mutabant, ut scribit Hilarius in utroque libro ad Constantium. Pari ratione Eutylichiani ita divisi fuerunt, ut omnes fere sectæ, quæ postea existerunt in Oriente, sint proles Eutylichianorum, ut patet ex Evangelio lib. III et IV histor. et ex Damasceno lib. de centum hæresibus.

Denique nostro tempore constat ex Fridrico Staphylo in libello de Concordia discipulorum Lutheri, Lutheranos vixdum natos, dividi cœpisse in Anabaptistas, Confessionistas, et Sacramentarios; et rursus singulas sectas in alias et alias usque ad 34, et hoc quidem tempore Staphyli; Nunc autem numerantur fere 100 diversissimæ sectæ ab uno Luthero præducentes. Id quod fit magna providentia Dei; nam hoc modo hæreses se ipsas consumunt; divisio enim earum non

est Mathematica, quæ procedit in infinitum. Unde Isaiæ XIX dicitur: *Concurrere faciam Ægyptios adversus Ægyptios* (1). Et Hilarius lib. VII de Trinitate: «Bellum hæreticorum, inquit, pax est Ecclesiæ.»

Adde, quod idem etiam auctores hæretici secum non consentiunt, quæ est certissima nota falsæ doctrinæ, ut ipsemet Lutherus ait in lib. de votis monasticis: «Mendacia, inquit, certius dignoscere non potes, nisi quando sibi metipsis contraria sunt. A Deo enim ita ordinatum est, ut impii semper seipsos confundant, et quod mendacia non consentent, sed semper contra semetipsa testentur.» Porro Lutheri contradictiones innumeras collegit Joannes Cochleus in Septicipite. Ubi ad finem adjecit 36 varias sententias unius Lutheri de uno articulo, id est, de communione sub utraque specie. Confessionem quoque Augustanam, quam omnes pro sacrosancta habent, ita immutarunt, et varie ediderunt, ut nesciant ipsi, quæ sit vera Confessio Augustana, de qua re consule Harmoniam Andræ Fabrii Leodii, ubi videlicet præter cætera editionem anni 30; et editionem anni 40, quarum una duplo est major altera.

Sed ad hoc argumentum adversarij respondent et possunt. Calvinus in primis in præfatione Instit. dicit, non esse mirum si ex religione sua mox oriuntur divisiones, et sectæ contrariæ. Nam id accidit etiam Ecclesiæ Apostolorum; Ex ea enim prodierunt Simoniani, Nicolaitæ etc. semper enim Diabolus, ubi videt bonum semen seminari, accedit, et superseminat zizaniam. Deinde, idem Calvinus lib. IV Instit. cap. 13, §. 14. dicit. ex hac nota colligi, non esse apud nos veram Ecclesiam. Nam tot sunt apud nos schismaticorum conventicula, et divisiones, quot sunt monasteria. Olim enim Monachi vivebant quidem separati ab aliis, sed non percipiabant Sacramenta separatim; imo concuebant ad Ecclesias ordinariorum ministrorum, et ibi cum reliqua plebe sacris intererant. Nunc autem singula monasteria sibi privatim altare crexerunt, et Sacramenta percipiunt separatim a populo Christiano, quod etiam nominibus testantur, cum alii Benedictini, alii Franciscani, alii Dominicani dicantur. Tertio addunt alii, plures apud nos esse sectas, Thomistarum, Scotistarum, et similium, quam apud illos.

(1) Isai. XIX, 2.

Respondeo ad primum, hoc esse discrimen inter divisionem hæreticorum ab Ecclesia, et divisionem ab aliqua hæresi, quod in Ecclesia Catholica invenitur certa regula componendarum controversiarum, id est, sententia summi Pastoris, vel Concilii plenarii, et ideo non oritur ex doctrina Ecclesiæ dissensio, sed ex sola malitia Diaboli. Præterea undecumque oriatur, mox damnatur, et ejecto hæretico scissura resarcitur, nec ulterius in ipsa Ecclesia progreditur. At apud hæreticos non est ulla regula finiendarum controversiarum. Quisque enim se præponit aliis, et quisque vult esse iudex aliorum, et inde fit, ut ordinarie qualibet nova hæresis statim pariat alias, et alias, donec per multas divisiones consumatur, ita ut miraculum videatur, si aliqua hæresis diutius duret. Itaque Ecclesiæ doctrina per se gignit unionem, et conjunctionem animorum: hæresis per se, et ex propria sua natura divisiones, et schismata germinat. Cum ergo videamus more aliarum hæresum, sectam Lutheranam mox divisam fuisse in tam multas alias sectas, et quotidie magis, et magis dividi, nec sperari ab illis ullum finem divisionum, merito iudicamus eos hæreticos, et tandem penitus interituum nomen Lutheranum.

Ad secundum argumentum dico, in primis esse mendacium Calvinum, quod antiqui Monachi non habuerint proprium altare, sed acceperint Sacramenta in Ecclesiis ordinariorum parochorum. Nam Epiphanius in epistola ad Joannem Hierosolym. testatur, se in Monasterio S. Hieronymi ordinasse Presbyterum Paulinianum, qui in ipso Monasterio Sacramenta conficeret cæteris Monachis, quia S. Hieronymus præ humilitate nimia non audebat sacrificia altaris offerre. Item Cassianus collat. 18. quæ est Abbatibus Pyramonis, c. 15. narrat in ipsa Eremita habuisse Monachos suos Presbyteros, etiam Monachos, qui Sacramenta cæteris ministrabant. Augustinus lib. I de moribus Ecclesiæ cap. 31 et 33. docet non solum in solitudine, sed etiam in urbibus ut Mediolani, et Romæ habuisse Monachos in suis cœnobiis præpositum Presbyterum; qui sine dubio ideo Presbyter erat, ut in cœnobia Sacramenta conficeret, et non cogerebant Monachi egredi e Monasteriis, ut irent ad Ecclesias. Denique Joannes Damascenus in historia de Barlaam et Josaphat scribit, Barlaam Eremitam in sua cella sacrificium Missæ celebrasse, præserte solum ministro suo Josaphat.

Dico secundo, schismaticum non fieri illum propter diversum altare materialiter, sed formaliter, alioqui omnes parochi essent schismatici, quia habent diversa altaria in eadem civitate. Et omnes Episcopi essent schismatici, quia habent altaria diversa in civitatibus diversis. Soltigitur illi schismatici sunt, qui ita erigunt altare proprium, ut altare aliorum profanum censeant. Denique Monachos hujus temporis non esse schismaticos ex eo perspicuum est, quod parent uni summo Pontifici, ordinantur Presbyteri ab Episcopis ordinariis, denique frequentantur a populis. Porro nomina illa Benedictinorum, Franciscanorum, Dominicanorum desumpta sunt non ab auctore doctrinæ, sed ab institutore severioris disciplinæ, ut notum est.

At tertium dico, Thomistas et Scotistas non dissentire, nisi in iis rebus, quæ ad fidem non pertinent, ut B. Augustinus dicit de dissentionibus Doctorum sui temporis lib. I. contra Julianum; et propterea semper subjiciunt se, et sua Ecclesiæ definitioni omnes Catholici. Proinde etsi verbis interdum pugnant, re tamen ipsa in rebus fidei omnes conveniunt; cum omnes id unum credere se profiteantur, quod in Ecclesia Catholica Romana credendum esse iudicatum fuerit.

At hæretici de rebus fidei præcipuis dissentiunt, et unus habet alium pro hæretico, et tamen eundem Lutherum patrem agnoscunt. De quo vide Hosium, lib. I. contra Brentium, et Canisium in præfatione librorum Vega Colonie excusorum. Neque id adversarii inficijari ulla ratione possunt: Siquidem primo non negant, Anabaptistas hæreticos esse Lutheranis et Zwinglianis, et contra; et tamen ex eodem Luthero omnes prodierunt. Deinde Zwingliani sunt hæretici Lutheranis cæteris, ut patet ex testamento Brentii, et multis Lutheri libris. At Zwingliani, et Calvinistæ non audent Lutherum execrari, et tamen in rebus gravissimis ab eo dissecant, ut patet ex libris Calvini, Bezae, Martyris, de cœna Domini, et de loco corporis Christi.

Rursus inter Confessionistas Lutheranos, rigidi, et molles gravissime contendunt. Id apparet ex libris Joannis Wigandi, et Illyrici contra Georgium Majorem, et Philippum Melancthonem, et horum contra illos. Centuriatores in præfatione V. Centuriæ de se sic aiunt: «Elsi sunt aliqui adhuc Doctores

Ecclesiae Dei in variis locis dispersi, tamen ii non tantum a filiis hujus sæculi, quibus hoc solemne est, sed etiam a propriis synergis, et confratribus irridentur, molestantur, affliguntur, debilitantur, et franguntur, dum eos Stoicos, et seditiosos proclamant: dum seditiosis, et hæresum crimina eis impingunt. »

Joannes Wigandus in lib. de error. Georgii Majoris: « Tu, inquit, Georgi, es ille vir, qui turbat Israel, non nos, qui te monemus de foedis erroribus pugnantibus cum verbo Dei. Nam tu ista zizania et tetros errores, in Ecclesia Dei libris editis, longe, lateque disseminas, ac plantas. Nos vero Ecclesiam Dei hortamur, ut in vera, et semel agnita, atque accepta puritate doctrinæ a Deo per salutarem organum Lutherum persitet. » Et infra: « Non sunt lana, neque linum, de quibus hic disceptatur, sed de gravissimis doctrinæ Christianæ capitibus, quæ a Majore, et aliis fæde depravantur. » Et infra post quartum errorem: « Major, inquit, ingenti audacia gloriatur, se ne pilum quidem de doctrina Lutheri discessisse, et interim totam Lutheri doctrinam de servo arbitrio, reprobæ menti, et Diabolo in cathedra Lutheri sedem attribuit. » Et infra post septimum errorem: « Hos perniciosos errores, inquit, Majoris, vir Dei, Lutherus tum in scriptis suis, tum disputationibus publice refutavit, et exposuit. »

Præterea inter ipsos rigidos quæstio gravissima orta est de peccato originis; Nam Illyricus contendit peccatum originis esse substantiam, et contrariam sententiam vocat spectra Pelagiana. Contra vero Joannes Wigandus, Tilmannus Heshusius, et alii scribunt contra Illyricum, ut contra manifestum Manicheum. Certe Heshusius initio antidoti contra Illyricum, docet istam quæstionem ad fundamenta fidei pertinere.

Denique ex eadem provincia Saxonia, intra decem annos prodierunt contradictoria sententiæ publico nomine editæ, de re omnium gravissima. Nam in Synodo Dresdensi, anno 1371 celebrata, communi consensu exploserunt sententiam Brentii, Illyrici, et aliorum de persona Christi, et tamen illam ipsam sententiam a se damnatam, anno 1580 in lib. Concordiæ publice receperunt; et tam Synodus, quam Concordia Wilttembergæ impressa sunt, et ejusdem Principis auctoritatem præ se ferunt.

CAPUT XI.

Nota octava.

Octava Nota est Sanctitas doctrinæ. Vera enim Ecclesia non solum est Catholica, Apostolica, una, sed etiam sancta, ut habet Symbolum Constantinopolitanum. Constat autem sanctam dici Ecclesiam, quia professio ejus est sancta, nihil continens falsum quoad fidei doctrinam, nihil injustum quoad doctrinam morum. Unde in Psalm. XVIII. appellatur lex Domini immaculata, testimonium fidele, præceptum Domini lucidum. Ex hac nota evidenter ostenditur nullam esse veram Ecclesiam, nisi nostram. Nulla enim est secta vel Paganorum, vel Philosophorum, vel Judæorum, vel Turcarum, vel hæreticorum, quæ non contineat aliquos exploratos errores, et rectæ rationi manifeste contrarios.

De Paganis multorum Deorum cultoribus ostendit quam absurda, ac turpia senserint Minutius Felix in Octavio, Arnobius lib. IV, V, VI et VII contra Gentes; et Augustinus lib. VII de civitate Dei, per totum, nec ullus de hac re hoc tempore dubitat.

De Philosophis antiquis idem docet Theodoretus in lib. de legibus, qui est nonus ad Græcos; ubi docet, Lycurgi legibus permitti adulteria: legibus Persarum, permitti incestas nuptias cum matribus, filiabus, sororibus: legibus Massagetarum, morituros et senes a propinquis devorari: legibus Tiharenorum, dejecti senes ex altis turribus: legibus Hyrcanorum, projici cadavera hominum canibus: legibus Scytharum, eum mortuis sepeliri vivos, qui ab eis dilecti fuerant: legibus Platonis, quæ visæ sunt omnium optime, horrenda vitia præscribi, vel laudari, ut communionem uxorum, nefandam libidinem, extinctionem conceptuum, cædes infantium, et similia.

De Mahumetanis idem patet ex Alcorano. Nam cap. 2. docet omnes salvari in suis legibus, si eas servent. Judæos, Christianos, Turcas c. 5, 28, 47, 48. et aliis passim docet beatitudinem futuræ vitæ consistere in cibo, et potu, et uxorum multitudine, nec unquam in toto Alcorano mentio fit actionum spiritualium visionis, vel amoris Dei. Cap. 43. dicit Deum, et Angelos orare pro Mahumete.

to. Similia absurdissima passim leguntur in Alcorano.

De Judæis, qui post Christi adventum scripserunt, manifestum est ex libris ipsorum. Nam in primis in doctrina Thalmud, quæ est ipsorum verbum Dei non scriptum, inveniuntur innumerabiles errores, de quibus vide Sixtum Senensem, lib. II Bibliotheca sanctæ. R. Salomon, quem Judæi maximi faciunt, in commentario capitis II Genesis in illud: *Hoc nunc os ex ossibus meis* (1); dicit Adamum cum omnibus bestiis, et feris carnaliter congressum, nec potuisse libidinem explere quousque ad Evæ amplexus pervenit. Idem in cap. XXVIII. Numer. in illud: *In Kalendis autem offeretis holocaustum Domino* (2); ipse legit, holocaustum Domini, et dicit præceptum esse offerri holocaustum in die novilunii pro peccato Dei, quod commisit, eum diminuit lumen lunæ. Quam fabulam narrat idem R. Salomon in caput I. Genesis in illud: *Duo luminaria magna*; Idem in caput IV Deuteronom. in illud: *Creavit Deus hominem* (3), dicit Adamum fuisse tam procerum, ut capite cœlum tangeret, cum esset in terra. Similia passim occurrunt in libris Judæorum.

De Hæreticis antiquis idem ostendi potest. Nulla enim fere fuit hæresis, quæ non habuerit manifestos errores. Gnostici inter alia frequentari debere docebant scortationes, et luxuriam omnem exerceri, tamen vitari conceptum; Et si conceptus casu sequebatur, extraherent de utero prægnantis, et contusum in mortario, ac melle et pipere conditum devorabant; et hoc modo magnum Pascha se celebrare dicebant: Ita refert Epiphanius hæresi 26.

Carpoctatiani docebant, teneri unumquemque ad omnia genera scelerum perpetranda, et si cum moriebantur, non perpetraverant omnia, dicebant animas remitti ad corpora, idque toties, donec impleverint scelerum mensuram, et hoc modo exponebant illud Evangelii: *Non exies inde, donec reddideris novissimum quadrantem*: Ita refert Epiph. hæresi 27.

Montanistæ sacrificium efficiebant ex sanguine anniculi infantis, quem minutis vulneribus areis aculeis totum exprimebant incredibili crudelitate: Testis est Augustinus, hæres. 26.

Manichei docebant, æquale peccatum esse

se præcidere folium de arbore, atque hominem interficere. Idem assererant partes divinæ essentiæ teneri captivas a principibus tenebrarum, et ex iis aliquas liberari, alias in æternum damnandas: Augustinus hæres. 46.

Donatistæ, ut seipsos martyres facerent, de montibus ipsi se præcipitabant, vel aquis præfocabant, vel in ignem conjiciebant, vel mortem minabantur, et inferebant iis, qui eos occidere nollent: Testis Augustinus, ep. 30. et Theodoretus, lib. IV de hæret. fabulis. Ejus generis infinita adduci possent.

Sectarii nostrii temporis docent, omnem hominem justificari sola fide speciali, quæ quisque certo credit, se propter Christum eorum Deo esse justum, quod cum quolibet paradoxo comparari potest. Non enim est id supra, vel præter rationem, sed plane contra omnem rationem. Quæro enim, cum incipio credere me esse justum, vel sum justus, vel injustus; si justus, igitur non justificor per fidem, quæ credo, me esse justum, quia ista fides est posterior mea justitia; si injustus, ergo ista fides est falsa, ergo non est fides divina justificans, nisi dicamus, homines justificari per mendacium.

Præterea Lutherani omnes, maxime spiritum precum, et invocationem extollunt, et tamen hæc fides tollit orationem Dominicam. Nam si certe credo, me nullum habere peccatum, mentior, si cum hac fide dico, dimitte nobis debita nostra. Præterea Calvinistæ Anabaptistas omnino damnant, nec censent posse eos justificari, nec salvari, nisi convertantur ab erroribus suis, et tamen sciunt Anabaptistas certo credere se esse justos, ergo coguntur dicere eos simul et justos, et non justos esse.

Præter hoc dogma commune, singuli habent sua propria dogmata, plena manifestæ absurditatis. Anabaptistæ præter alia multa habent nocturna conventicula; in quibus nuptias caninas exercent, ut colligitur ex articulis eorum, quos Joannes Cochleus refutavit, et aperte etiam propriis sororibus junguntur. Art. 11, Anabaptistarum est: nemo debet publice predicare; art. 17. post sermonem fiat adhortatio, ut crescant, et multiplicentur; art. 19. licet fratri germanam sororem in uxorem accipere.

Lutherani habent quasi proprium errorem illum manifestissimum, quod infantes,

(1) Gen. II, 23. — (2) Num. XXVIII, 11. — (3) Gen. I, 16; Dent. IV, 32.

dum baptizantur, utantur ratione, audiant verbum Dei, credant, diligant, quod in Synodo Wittembergensi anno 1536. publice definierant. Quod tamen aperte repugnat veritati, ut Augustinus epist. 37 ad Dardanum scribit, injuriam facere humanis sensibus, qui hoc dicunt. Quomodo enim credibile est infantem, qui plorat, et reluctatur quantum potest, dum abluatur, intelligere, quid agatur? Porro Calvinistae habent tanquam propriam sententiam illam, non modo pietati, sed etiam rationi apertissime repugnantem, quod omnia absoluta necessitate eveniant, quodque Deus sit causa peccatorum, a qua Lutherani pene omnes jam discesserunt.

At Ecclesia nostra Catholica nullum errorem, nullam turpitudinem, nihil contra rationem docet, etsi multa supra rationem. Proinde sola est absolute sancta, eique soli convenit, quod in Symbolo dicimus: « Credo sanctam Ecclesiam »: Quam rem ostenderunt adversus Paganos, Justinus in utraque Apologia, Tertullianus in Apologeticis, cap. 36 et sequentibus, Arnobius lib. I, II, et III contra Gentes, Minutius Felix in Octavo, Augustinus in libris de civitate Dei. Contra Paganos autem et haereticos omnes, idem ostendit accuratissime B. Thomas in libris contra Gentes.

Concludamus igitur cum S. Augustino lib. II de civit. Dei cap. 28: « Nihil in Christianis Ecclesiis turpe, et flagitiosum spectandum, imitandumque proponitur; ubi veri Dei aut praecepta insinuantur, aut miracula narrantur, aut dona laudantur, aut beneficia postulantur. » Et lib. XX, cap. 7: « Persuadeatur veritas nova consuetudini, sed non contraria rationi. »

CAPUT XII.

Nota nona.

Nona Nota est efficacia doctrinae. Sola enim vera Ecclesia habet doctrinam, non solum immaculatam, sed etiam convertentem animas, ut dicitur Psalm. XVIII, et sermonem vivum penetrantem usque ad divisionem animae, ac spiritus, Hebr. IV. Philosophi antiqui tametsi magnam sapientiam

ostentarent, et summa eloquentia leges suas populis suaderent, numquam tamen vel vicina oppida ad suas leges trahere poterunt, ut docet Athanasius lib. de humanitate verbi, et Theodoretus lib. de legibus. Quia non erant verba eorum verba viva, sed mortua, non spiritus Dei, sed spiritus hominum. Mahumetani autem traxerunt quidem multos, sed terrore armorum, non vi, et efficacia doctrinae. Quare ipsemet Mahumetus in Alcorano, cap. 18 et 19. docet bello cogendos homines ad fidem. Porro haeretici nunquam leguntur convertisse ullos Ethnicos, aut Judaeos ad fidem, sed solum pervertisse Christianos, quod etiam notavit Tertullianus in lib. de praescript. haeret.: « De verbi, inquit, administratione quid dicam? Cum hoc sit negotium illis non Ethnicos convertendi, sed nostros evertendi, nostra suffodiunt, ut sua edificent etc. »

At, inquit, Freculphus in Chronico lib. IV, cap. 20. refert ab Ariais tempore Valentis Imperatoris totam gentem Gothorum a paganismis ad fidem conversam.

Respondeo, non ab Ariais Gothos esse conversos, sed misere deceptos. Gothi enim cum jam de finibus suis egressi sub Romani Imperii auspiciis militarent, et multa praecleara de Christianis audirent, sua sponte, neme impellente, ab Imperatore petierunt Episcopos, a quibus docerentur, parati ad credendum quicquid eis diceretur. Imperator vero, quia Arianus erat, Arianos Episcopos misit, atque ita Gothi misere decepti, cum Christiani fieri vellent, Ariani facti sunt, non tamen ulla virtute, aut miraculis Ariatorum. Quae enim difficultas est instillare venenum homini parato ad illud sumendum? Adde, quod Freculphus non integre historiam hanc refert; constat enim ex Soerate, lib. IV, cap. 27. Sozomeno, lib. VI, cap. 37. Theodoro, lib. IV, cap. ult. majorem partem illorum Gothorum fuisse Christianam, et Catholicam, et ab Ariais postea deceptam. Non igitur convertunt homines ad fidem haeretici, nec possunt. Nam haeretici habent quidem Scripturam, sed non habent verum sensum Scripturarum, qui proprie est gladius spiritus. Verba enim non tam gladius, quam vagina sunt, qua gladius spiritus continetur. Cum ergo illi non pugnent gladio, sed vagina tantum, quid mirum, si non feriant corda infidelium? Neque etiam mirum est, quod Catholicos pervertant, nam proni sunt homines ad descensum, ad viam

latam et facilem, quam illi aperiunt. Et Deus id fieri sinit propter ingratitude eorum, qui semel sunt illuminati, et lumini accepto bonis operibus non respondent.

At Ecclesia vere sancta, et Apostolica olim brevissimo tempore per homines contemptibiles externa specie, sine armis, et sine pompa verborum totum Mundum traxit, id est, homines magnos, parvos, doctos, indoctos, juvenes, senes, viros, feminas; Et traxit, non ad delicias hujus saeculi, sed ad res credendas supra omnem rationem, et ad crucem, et angustias, et vitam perfectissimam repugnantem carni et sanguini, et haec omnia propter praemium nullum in hac vita, sed solum in futura. Et hoc ita persuasit, ut maluerint plurimi potius amittere omnes opes, honores, amicos, affines, et vitam ipsam, quam Christi fidem; De quo vide Athanasium, et Theodoretum locis notatis, et Augustinum lib. XXII de civit. Dei, cap. 5. Ubi ponit inter praecipua miracula, quod pauci Apostoli sola Verbi divini efficacia sine eloquentia, aut armis totum mundum subegerint.

Deinde a tempore B. Gregorii usque ad nostra tempora conversos multos a nostris probari potest testimonio adversariorum. Nam quod sexto saeculo jussu B. Gregorii Anglos paganos non haeretici, qui tunc etiam non deerant, sed Monachi Pontifici ad fidem Christi converterent, testantur Centuriatores, Cent. VI, cap. 2, col. 37.

Deinde tempore Canonis Papae, S. Kiliani a Papa missus convertit Francones, ut dicunt ipsimet Centuriatores, Cent. VII, cap. 2, col. 31.

Deinde tempore Gregorii II et Gregorii III, ac Zachariae Pontificum conversa est magna pars Germaniae ad fidem, non per haeticos Iconomachos, quibus tunc mundus abundabat, sed per S. Bonifacium Episcopum, et Martyrem, quem Papa Gregorius II miserat, ut fatetur Centuriatores, Cent. VIII, c. 2, col. 20. ubi honorifice de eo loquuntur his verbis: « Hoc saeculo postquam illuxit tempus, quod Dominus sua misericordia praefinivit, majori cum fructu res successit. Nam excitavit Dominus Vinofridum, quem Romani dixerunt Bonifacium, cum suis collegis ad Ecclesiae suae in Germania propagationem, et opus manuum eorum ipse gubernavit, et promovit etc. »

Hic erant oblitii Centuriatores S. Bonifacium fuisse Papistam, propterea tam bene

de eo loquuntur. Nam in praefatione ejusdem Centuriae Blasphemii, et ingrattissimi in suum Apostolum sic loquuntur: « Hanc ad rem habet Papa suos dromones egregios, peritissimos ejusmodi aucupiorum, audaces, temerarios, qui praemii, et honoribus illecti, et irretiti, sedulam operam in omnibus nationibus, et regnis navant. » Et infra: « Talis fuit dromo, Bonifacius ille, Germanorum Apostolus dictus, qui in hoc summo studio, arte, ac vi incubuit, ut universam Germaniam in potestatem Papae Romani redigeret. Et si autem in nonnullis locis Ethnicam idololatricam abolevisse narratur, tamen religionem Christianam non seminavit puram, et incorruptam. » Et infra: « Ea fuit insolentia inflatus iste Pseudoapostolus, ut non modo monitores omnes ex alto despiceret, verum etiam apud tyrannum illum Romanum invidiiose deferret tanquam haeticos, et turbatores Ecclesiae etc. » Eo quomodo tractant Apostolum Germaniae, de quo omnes historici ejus temporis honorificentissime loquuntur.

Deinde Centur. IX, cap. 2, col. 15. fatentur, Monachos Corbeienses convertisse Wandalos, et col. 18. fatentur Bulgaros, Slavos, Polonos, Danos, Moravos, eo saeculo conversos, subjectos fuisse Romanis Pontificibus. Ex quo apparet a Papistis fuisse conversos. Item Cent. X, cap. 2, col. 18 et 19. plures reges, et populos ad fidem conversos docent opera Henrici I Imperatoris, et Adalberti Bohemorum, ac Methodii Moravorum Archiepresulum, quos omnes Papistas fuisse negare non possunt, cum constet eos Pontificibus Romanis subjectos fuisse.

Denique Cent. XI, cap. 2, col. 27. docent, Hungaros magna ex parte hoc saeculo conversos, et Episcopos illi genti datos, a Romano Pontifice confirmatos fuisse, petente hanc eorum confirmationem S. Stephano Hungarorum Rege nuper converso.

Post illa tempora non defuerunt etiam in Ecclesia Catholica similes conversiones, siquidem Adrianus Pontifex IV, ante suum Pontificatum ab Eugenio Papa missus, Norvegiam ad fidem convertit, ut Platina, alique testantur; et ni fallor, ipsi etiam Centuriatores Centuria XII quam una cum XIII editam audio, sed nondum vidi. Ab uno S. Vincentio ordinis Praedicatorum constat esse conversos ad fidem vigintiquaque milia, partim Judaeorum, partim Saracenorum, ut scribit B. Antoninus 3. parte hist. tit.

XVIII, cap. 8, §. 4. qui floruit eadem ætate.

Denique, hoc nostro sæculo in novo orbe multa millia Gentilium Catholici convertuntur. Judæorum quoque singulis annis convertuntur et baptizantur Romæ aliqui a Catholicis Pontifici Romano addictis, nec desunt etiam Turcæ, qui tum Romæ, tum alibi a Catholicis convertantur. Lutherani vero vix unum aut alterum converterunt, cum tamen comparent se cum Apostolis, et Evangelistis, et habeant in Germania plurimos Judæos, et in Polonia, et Hungaria vicinissimos Turcas. Rectissime igitur B. Augustinus lib. XIII contra Faustum, cap. 12. comparat hæreticos cum perdicibus, quæ congregant pullos, quos non pepererunt: cum e contrario Ecclesia sit columba fœcundissima, quæ quotidie parit novos pullos.

CAPUT XIII.

Nota decima.

Decima Nota est Sanctitas vitæ auctorum, sive primorum Patrum nostræ religionis. Ecclesia enim vera non solum habet doctrinam sanctam, et efficacem, sed etiam Doctores sanctos, et signorum gloria clarissimos. Nunc de probitate, postea de miraculis dicemus.

Jam ergo si quis consideret magistros Ecclesiæ Catholice, primum Patriarchas, et Prophetas, deinde Apostolos, tum Doctores, qui contra singulas hæreses dimicaverunt, denique institutores ordinum religiosorum, inveniet omnes tam sanctos, castos, pios, sobrios fuisse, ut adversarii nihil habeant, quod reprehendant, nisi nimiam sanctitatem: ut B. Augustinus ait de Monachis sui temporis, libro de moribus Ecclesiæ, cap. 31. et idem Augustinus lib. II in Julianum de Catholicis Doctoribus ait: « Isti sunt Episcopi, et Pastores docti, graves, sancti, veritatis acerrimi defensores, qui Catholicam fidem in lacte suxerunt, in cibo sumpserunt, cujus lac, et cibum parvis, magnisque ministraverunt. Talibus post Apostolos sancta Ecclesia plantatoribus, rigatoribus, ædificatoribus, pastoribus, nutritoribus crevit. » Adde, quod Bernardum, Dominicum, et Franciscum, sanctos fatentur fuisse, Luth-

rus cap. 2. libri de captivitate Babylonica, Philippus in Apolog. art. 5. et 27. et alii ex adversariis.

At Ethnicorum Doctores fuerunt vel Poetæ leves, vel Philosophi superbi, utriusque autem impurissimi. Nam præcipuos sapientes Græcorum supra modum impudicos fuisse, adeo, ut etiam apud suos essent infames, præcipue propter vitia contra naturam, testis est Athenæus lib. XIII, cap. 27. et ex nostris Theodoretus libro de legibus, et aperte etiam B. Paulus Rom. I. Mahumeto autem nihil incontinentius fingi potest, nam ipse in Alcorano cap. 43. dicit se a Deo privilegium accepisse conjungendi sibi omnes feminas, quas dilexisset, quamvis consanguineæ essent.

De hæresiarchis plurima dici possent, sed unum est vitium omnibus commune, superbia. Augustinus libro de pastoribus cap. 8: « Diversis locis, inquit, sunt diversæ, sed una mater superbia omnes genuit, sicut una mater nostra Catholica omnes Christianos fideles toto orbe diffusos. » Et certe nulla hæresis invenitur ex intentione, et per se inventa, sed per accidens ex aliqua mala occasione, ut solent monstra generari.

De Theobule primo omnium hæreticorum scribit Iulius Hegesippus apud Eusebium lib. IV hist. c. 22: « Tunc, inquit, Ecclesia virgo vocabatur, quia nondum fuerat adulterini verbi subreptione corrupta: sed Theobules quidam, quia repulsam meruit Episcopatus, cœpit initio perturbare omnia, et corrumpere. »

Post hunc surrexit Simon Magus, quem constat ex Act. VIII, Episcopalem auctoritatem ambivisse, et data pecunia emere voluisse. Ubi vero exclusus fuit, hæresim novam excoGITASSE, ut qui in Ecclesia non poterat, saltem extra eam principatum gereret.

Paulo post Simonem exstitit Valentinus, de quo sic Tertullianus libro contra Valentinianos, non procul ab initio: « Speraverat, inquit, Episcopatum Valentinus, quia et ingenio poterat, et eloquio, sed alium ex martyri prerogativa loci positum indignatus, de Ecclesia authenticæ regule abruptus, (ut solent animi pro priarum exiti presumptione ultionis accendi) etc. »

Exoritur deinde Marcion, de quo sic Epiphanius hæres. 42. circa initium: « Emulatione, inquit, elatus Marcion, ubi non accepit præsentiam, et ingressum Ecclesiæ,

excoGITAT sibi ipsi consilium. » Et infra: « Emulatione, inquit, igitur commotus, et ad magnam indignationem, et superbiam elatus fissuram efficit, sibi ipsi hæresim erigens, ac dicens: Ego findam Ecclesiam vestram, et mittam fissuram in ipsam in æternum, et revera fissuram immisit non parvam; sed non Ecclesiam fidit, verum seipsum, et eos, qui ipsi obediunt. »

De Montano sic scribit Theodoretus I. III de hæreticis fabul.: « Is, inquit, ambitione, et primum locum obtinendi cupiditate motus, seipsum Paracletum vocavit etc. » De Novatiano idem scribit ex Cornelio in epist. ad Fabium lib. VI hist. cap. 33.: « Refert, inquit, quod Episcopatus cupiditate, quam infra se latenter gerebat, in hæc omnia deciderit, » Sabellius, inquit Epiphanius, hæres. 57. « ad majorem fastum ac dementiaem delatus, seipsum dixit esse Mosem, et fratrem suum Aaronem. » Arius, ut ait Theodoretus lib. IV de hæreticis fabul. in principio: « Cum esset relatus in numerum Presbyterorum Alexandrinæ Ecclesiæ, et magnum Alexandrum in pontificali cathedra sedentem videret, invidiæ stimulo percitus est; cumque adversus eum pugna committendæ materiam quæreret, occasionem invenit dogmatum impietatem. »

De hæresi Semiariorum sic loquitur Epiphanius hæres. 73.: « Itaque ad contentionem devenerunt, inquit, iidem rursuseum sodalibus suis, propter odia quædam et æmulationem humanam, rixantes inter se, et de principatu litigantes. » De Aërio idem Epiphanius hæres. 75.: « Cum autem, inquit, venisset Eustachius ad Episcopatum, Aërius magis concupiscebat, sed non pervenit ad ipsum. Hinc oritur æmulatio. »

Nestorius scribit Theodoretus lib. IV heret. fabularum, magnam partem ætatis egisse occupando favorem populi fusca veste, simulato pallore, compositis verbis, donec tandem ad Episcopatum pervenit. De Sabatino item Hæresiarcha scribit Socrates I. V hist. cap. 20.: « Quin etiam, inquit, adipiscendi Episcopatus desiderio flagrabat. » Joannem Wiclefum, quia Episcopus esse non potuit, hæresiarcham factum scribit Thomas Waldens. lib. II doct. fid. cap. 60.

Eodem modo sectas hujus temporis exortas esse ex ambitione, superbia, invidentia, odio, adversarii certe negare non possunt. Nam initium primum omnium hæresum hujus temporis constat fuisse invidentiam, et

ambitionem Lutheri, ægre ferentis munus promulgandarum indulgentiarum a sui ordinis Monachis, ad Monachos ordinis Prædicatorum translatum fuisse, ut scribit Joannes Cochleus in actis Lutheri anno 1517. Unde (ut idem refert paulo post in actis anni 1519) in prima disputatione, quæ Lipsiæ habita est inter Lutherum, et Eckium, exclamavit Lutherus: « Hæc causa nec propter Deum cœpta est, nec propter Deum finietur. » Idem in epistola ad Argentinenses dicit, se libenter negaturum fuisse in Eucharistia esse corpus Christi, si Scripturæ non essent tam clara, qui ea ratione videret se multum Papatui posse incommodare.

Idem in libro contra Regem Angliæ tanta superbia jactat se, et sua, ut dicat Reges, Principes, Pontifices etc. non esse dignos, qui solvant suarum corrigiam calceamentorum; et se pro sancto viro velle haberi, velint, nolint homines; et se non magni facere mille Cyprianos, et mille Augustinos. Et in libro de Missa angulari, ut Patrem suum esse ostenderet eum, qui est Rex super omnes filios superbiæ, dicit se a Diabolo doctum, quod Missa esset res mala, et rationibus Diaboli convictum abolevisse Missam. Denique tantus fuit Lutheri fastus, ut etiam a suis tollerari non potuerit: Sic enim de eo scribit Conradus Gesnerus in universali sua Bibliotheca: « Illud, inquit, non esse dissimulandum, virum esse Lutherum vehementis ingenii, impatientem, et qui nisi per omnia sibi consentientes ferre nesciat. » Et infra: « Dominus faxit, ne contentione, et impudentia oris obsit Ecclesiæ suæ, cujus olim crepundia tam feliciter promovit. »

Tigurini vero Ministri in responsione ad librum, quem inscripserat Lutherus contra Zwinglium, sic aiunt: « Propheta, inquit, et Apostoli Dei gloria, non privato honori, non suæ pertinaciæ, et superbiæ studebant. Lutherus autem sua querit, pertinax est, insolentia nimia effertur, et in omnibus correctionibus suis plurimum maligni spiritus, quam mihiimmo vero amici, et paterni animi deprehenditur. » Similes sunt Lutheri discipuli omnes, et quorum libris si jactationes, mendacia, scommata, maledicta, convicia tollerentur, ex maximis voluminibus vix libelli perexigui effici possent.

Quod vero attinet ad populum, sunt quidem in Ecclesia Catholica plurimi mali, sed ex hæreticis nullus est bonus. Et quamquam res ipsa notissima est illis, qui norunt mores

ntorumque, tamen non est contemnendum Lutheri testimonium ab ipsa veritate extortum. Is in postilla super Evangel. Dominicæ primæ Adventus sic ait: «Mundus in dies fit deterior, sunt nunc homines magis vindictæ cupidi, magis avari, magis ab omni misericordia remoti, magis immodesti, et indisciplinati, multoque deteriores, quam fuerint in Papatu.» Hæc ille. Testimonium hoc verum est, cui non ab simile est testimonium Jacobi Andree Smidelini in concione 4. super cap. XXI Lucae, cujus concionem partem habes apud Petrum Canisium lib. I, cap. 4. de corruptelis verbi Dei. Inter alia sic loquitur de Lutheranis suis Smidelinus: «Ut totus mundus agnoscat eos non esse Papistas, nec bonis operibus quidquam fidere, illorum etiam operum nullum exercent penitus. Jejunii loco comessionationibus, et perpotationibus nocte dieque vacant. Ubi pauperibus benigne facere oportebat, eos deglubunt et excoriant. Precationes vertunt in juramenta, blasphemias, et divini nominis execrationes, idque tam perditæ, ut Christus ne ab ipsis quidem Turcis hodie tantopere blasphemetur. Demum pro humilitate regnat passim superbia, fastus, elatio, atque hoc universum vitæ genus ab illis Evangelicum dicitur institutum.» Hæc ille.

Addam et tertium testimonium Erasmi, qui et res eorum optime noverat, et ab eorum doctrina non omnino abhorre visus est. Is igitur in epistola ad Vulturium Neocomum, quam scripsit anno 1529. «Circumspice, inquit, populum istum Evangelicum, et observa, num minus illic indulgeatur luxu, libidini, et pecunie, quam faciant ii, quos detestamini. Profer mihi, quem istud Evangelium ex comessatore sobrium, ex feroci mansuetum, ex rapaci liberalem, ex maledico benedicum, ex impudico reddidit verecundum. Ego tibi multos ostendam, qui facti sunt seipis deteriores.» Vide, si placet, Joannem Cochleum præfatione libri de actis et scriptis Martini Lutheri (1).

(1) De qua materia non paucæ inveniuntur in operibus, cui titulus: *La Reforme contre la Reforme*, auctore Heeninghaus; et *La Reforme, son développement intérieur*, auctore Duellinger, qui liberalismi sectæ nondum addictus, scriptis sibi Ecclesie amorem conciliabat. — (2) Exod. IV, 1 et 5. — (3) Mat. X, 7 et 8; Joan. XV, 24. — (4) Marc. XVI, 30; Hebr. II, 4.

CAPUT XIV.

Nota undecima.

Undecima Nota est Gloria miraculorum. Sunt autem duo fundamenta præmittenda. Unum, quod miracula sint necessaria ad novam fidem, vel extraordinariam missionem persuadendam. Alterum, quod sint efficacia, et sufficientia, nam ex priore deducemus non esse apud adversarios veram Ecclesiam: ex posteriore deducemus eam esse apud nos.

Quod igitur miracula sint necessaria, probatur primo Scripturæ testimonio. Exod. IV cum Moses mitteretur a Deo ad populum, ac diceret: *Non credent mihi, neque audient vocem meam*. Non respondit Deus, debent credere, velint nolint, sed dedit illi potentiam faciendi miracula, et ait: *Ut credant, quod apparuerit tibi Dominus etc.* (2). Et in novo Testamento Matth. X: *Evangelizate dicentes: Appropinquaret regnum celorum, infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, demones ejcite*. Joan. XV: *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent* (3).

Præterea qui mittitur, debet ostendere testimonio ejus a quo mittitur, suam auctoritatem, alioqui nemo tenetur eum recipere. Omnis autem, qui mittitur ad prædicandum, vel mittitur a Deo per ordinarios prælatos, vel extraordinarie a solo Deo; et quidem qui mittitur per ordinarium Prælatum, debet ostendere testimonium ordinarii Prælati, nimirum litteras ejus sigillo munitas; qui vero mittitur a solo Deo, debet ostendere sigillum Dei, quod nihil est aliud, quam miraculum. Sic enim dicitur Marc. ult.: *Illi vero profecti prædicaverunt ubique Domino cooperante, et sermonem confirmante, sequentibus signis*. Et Heb. II: *Contestante Deo signis, et virtutibus* (4).

Denique adeo est hoc verum, ut non solum B. Augustinus lib. XXII de civit. Dei,

cap. 8. dicat miracula fuisse necessaria, ut mundus crederet, sed etiam Philippus Melancthon id concedat, nam in c. III Matth. dicit, quando magnæ sunt tenebræ, vocari novos Doctores, et semper addi a Deo miracula, ut certo sciamus a Deo esse missos.

Jam quod attinet ad secundum, quod miraculum sit testimonium sufficiens, et ubi est verum miraculum, ibi sit vera fides, facile probari potest. Si quidem vera miracula non possunt fieri, nisi Dei virtute; dicitur enim miraculum, quod superat vires omnium creaturarum, et ideo omnibus creaturis est mirabile, et propterea etiam in Scripturis dicuntur testimonia Dei, ut supra vidimus. Quare, quod miraculum confirmatur, Dei testimonio confirmatur, Deus autem non potest esse testis mendacii, igitur quod miraculo confirmatur verum sit necesse est. Neque repugnat, quod vera miracula non semper sunt ad confirmandam fidem, sed interdum ad illustrandam Sanctorum vitam; nam cum miracula fiunt ad gloriam alicujus sancti demonstrandam, illa miracula ostendunt eum hominem vere esse sanctum. Cum autem nemo sit vere sanctus sine vera fide: *Quia justus ex fide vivit* (1): eadem miracula ostendunt, et confirmant veram fidem.

Iis jactis fundamentis facile erit colligere apud Ethnicos, Turcas, Judæos, Hæreticos non esse veram fidem, nulla sunt enim apud eos vera miracula, et tamen omnes illi novam doctrinam prædicant, et non sunt missi ab ordinariis Prælatibus.

De Paganis notum est, nam solum leguntur quaedam levia, quæ facillime arte demonis fieri possunt, qualia sunt quæ refert Valerius Maximus, lib. VIII de statuis, de brutis loquentibus, deque Virgine Vestali aquam eribo hauriente, et M. T. de augure, qui novacula eodem seidit, libro I de divinatione. Quæ omnia quomodo a demonibus facillime fierent, ostendunt, Tertullianus in Apolog. cap. 22. et 23. et B. Augustinus l. X de civitate Dei, cap. 46.

De Judæis post Christi adventum notum est, non habuisse eos ulla miracula, et id unum de piscina, quod adhuc durabat Christo prædicante, postea interiisse.

De Mahometanis testatur Damascenus lib. de eorum hæres. circa finem, Mahumetum

nullo testimonio probare potuisse suam legem. Et in Alcorano ipse fatetur Christi miracula, sibi gladium esse datum: tamen cap. 64. dicit, tantum semel in luna nescio quod miraculum fecisse, non enim clare explicat. Expositores autem dicunt aliquando lunam in duas partes fuisse divisam, tunc Mahumetum eam in manus accepisse, et reparatam ad cælum remisisse, sed neminem fuisse, qui videret hoc miraculum, nisi auctorem, id est, Mahumetum.

De falsis Prophetis, et Hæreticis non minus est certum, eos et sepe miracula facere conatos, et semper spe sua esse frustratos. Nota est Historia Prophetarum Baal, qui ignem de cælo deducere voluerunt per invocationem Baal; nec tamen potuerunt quod tamen verus Propheta Elias per invocationem veri Dei nullo negotio effecit. Vide lib. III Regum cap. 18.

Pari ratione delusum Simonem Magum scribit Hegesippus lib. III de exordio Hierosol. cap. 2. nam et mortuum excitare, et per aerem volare tentavit, sed nihil ei successit. Manichæum frustra conatum filio Regis ægrotanti scytilam afferre scribit Epiphanius hæresis 66. Cyroliam Patriarcham Arianorum plane excæcasse miserum quemdam, qui se cæcum fixerat, et ab eo presidium implorabat, scribit Gregorius Turonicus lib. II histor. Francorum, cap. 3. Enomianum quemdam a S. Machario victum in contentione de suscitatione hominis mortui, scribit Joannes Cassianus collatione XV, c. 3. Polychronium Monothelitam frustra sudasse in excitatione alterius cujusdam defuncti, testantur publica acta sextæ Synodi, act. 15.

De Donatistis quod contra se miracula fecerint, dum ampullam Chrismatis projecerunt in saxa, quæ Angelica manu sustentata frangi non potuit, et dum Eucharistiam canibus dare voluerunt, et ipsi ab istis canibus descripti sunt, scribit Optatus l. II contra Parmenianum.

De Thimothæo Æluro Eutychieano scribit Theodorus lector lib. I. collectaneorum, per multas noctes cum habitu nigro indutum per cellas Monachorum discurrens, dicentem: se esse Angelum a Deo missum, ut illis significaret, ne Proterio (is erat vir sanctus, et Catholicus Episcopus Alexandriae) communicarent; sed ejus loco Timotheum Ælurum Episcopum designarent.

(1) Hebr. X, 38.